

Äxöniä – elämyksiä ja itsensä ylittämisiä pienryhmissä - hankkeen arviointi

18–29-vuotiaita nuoria koskeva raportti

Erityisasiantuntija, KM Mari Ruuth

13.5.2026

Äxöniä – elämyksiä ja itsensä ylittämisiä pienryhmissä - hankkeen arvioinnin toteutustapa, hyödynnetyt menetelmät ja aineistot

Arvioinnin kohde ja tavoitteet

- Äxöniä – elämyksiä ja itsensä ylittämisiä pienryhmissä (ESR) -hanke toteutetaan 1.8.2023–31.7.2026. Hankkeessa halutaan vaikuttaa nuorten päihteidenkäyttöön ja riskikäyttäytymiseen niitä vähentävästi hankkeen toiminta-alueilla eli lisalmessa, Kiuruvedellä, Vieremällä ja Sonkajärvellä.
- Hanke järjestää pienryhmätoimintaa erikseen 15–17-vuotiaille sekä 18–29-vuotiaille nuorille. Ryhmät tarjoavat elämyksiä, toimintaa, erilaisia aktiviteetteja ja ”tähtihetkiä”. Toiminnan ohessa käydään elämänhallinnan taitoja lisäävää keskustelua.
- Kuntoutussäätiö toteutti hankearvioinnin ajalla 1/2024–5/2026. Käytössä oli nuorten tunnisteet (vastaa-jakoodit) kummassakin ikäryhmässä. Arvioinnissa tehtiin alkutilanteen arviointi ennen ryhmän alkua ja lopputilanteen arviointi ryhmän päättyessä. Joidenkin ryhmien osalta tehtiin myös vaikutusten seurantaa, noin puolen vuoden kuluttua ryhmän päättymisestä. Seuranta-aineisto jäi kuitenkin 18–29-vuotiaiden osalta niin pieneksi (N = 4), että tässä raportissa on esitelty sen osalta vain tiedot keskiarvoista ja keskiarvojen keskiarvoista sekä koonnit saaduista laadullisista aineistoista (avovastaukset).
- Tutkittaviin asioihin kuului esimerkiksi kysymys, mikä on muuttunut ja mikä on sen saanut aikaan sekä ryhmässä toimimisen merkitys (kuten vertaistuki, toiminnallisuus ja osallisuus) sekä nuorten sitoutuminen toimintaan.

Arviointiasetelma sekä arvioinnissa hyödynnetyt menetelmät ja aineistot 1/2

- Äxöniä-hankkeen ryhmätoimintaa koskevaa arviointiaineistoa kerättiin nuorille suunnattujen alku- ja loppukyselyjen sekä seurantahaastattelujen avulla. Seurantahaastattelut olivat henkilökohtaisia puhelinhaastatteluja.
- Hankkeen tuloksellisuuden (alkumittaus vs. loppumittaus) ja vaikutusten (seurantamittaus) arvioinnissa hyödynnettiin soveltuvien osin Työterveyslaitoksen kehittämää Kykyviisari-mittaria. Alle on koottu keskeisimmät määritelmät Äxöniä-hankkeen ryhmätoimintaan osallistuneiden 18–29-vuotiaiden osalta:
  - **Hyvinvointi** tarkoittaa elämään tyytyväisyyttä, yleistä toimintakykyä (ml. fyysinen kunto), koettua opiskelu- tai työkykyä, terveyttä sekä suhdetta työelämään. Kykyviisarissa fyysistä toimintakykyä tarkastellaan Keho-osiossa, mutta tässä arvioinnissa yksi fyysistä kuntoa koskeva kysymys sisällytettiin Hyvinvointi-osiin.
  - **Osallisuus** merkitsee sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalista kanssakäymistä.
  - **Mieli** tarkoittaa psyykkistä toimintakykyä, mielen hyvinvointia.
  - Kykyviisarissa **työ ja tulevaisuus** viittaavat työllisyystilanteeseen ja muutostoiveisiin. Tässä arvioinnissa 18–29-vuotialta tiedusteltiin nykyisestä työtilanteesta ja muutostoiveista koskien elämän eri osa-alueita.
- Aineistonkeruussa oli myös **väkivaltaa** koskeva osio: 1) Millaista väkivaltaa ja kuinka usein sinuun on kohdistunut viimeksi kuluneen kuukauden aikana? ja 2) Millaista väkivaltaa ja kuinka usein olet kohdistanut muihin ihmisiin viimeksi kuluneen kuukauden aikana?

Arviointiasetelma sekä arvioinnissa hyödynnetyt menetelmät ja aineistot 2/2

- Mukana oli lisäkysymyksiä, joilla kerättiin sekä määrällistä että laadullista arviointitietoa. Nuorten loppukyselyssä ja seurantahaastatteluissa oli mahdollisimman paljon samoja kysymyksiä kuin tehdyssä alkukyselyssä, jotta saatiin arviointitietoa tuloksellisuudesta ja vaikutuksista.
- Tässä arviointiraportissa tuloksia tarkastellaan ryhmätasolla 18–29-vuotiaiden osalta. Kerätyn arviointitiedon haluttiin olevan mahdollisimman luotettavaa, joten tarkasteltaviin alku- ja loppumittausaineistoihin jätettiin mukaan vain ne nuoret, joilta oli saatu tiedot kummallakin mittauskerralla.
- Tilaajan kanssa oli sovittu, että seurantamittauksia koskevassa aineistossa olisi mukana kaikki saadut vastaukset. Seuranta-aineisto jäi kuitenkin niin pieneksi ($N = 4$), että tässä raportissa on esitelty sen osalta vain tiedot keskiarvoista ja keskiarvojen keskiarvoista sekä koonnit saaduista laadullisista aineistoista (avovastaukset).
- Alla on tietoa saadusta aineistosta ja analyysiin mukaan tulleesta aineistosta (18–29-v.):
  - Alkukysely avoinna 2.2.2024–20.3.2026; $N = 53$; tarkasteltavan aineiston lopullinen koko: $N = 41$
  - Loppukysely avoinna 4.4.2024–20.3.2026; $N = 49$; tarkasteltavan aineiston lopullinen koko: $N = 41$
  - Seurantahaastatteluja tehtiin 20.9.2024–20.3.2026; tänä aikana toteutui neljä haastattelua ($N = 4$).

Arviointitulokset 18–29-vuotiaiden nuorten osalta

Taustatietoja nuorista (18–29-v.)

Tarkasteltavissa alku- ja loppumittausaineistoissa (N = 41) oli mukana vain ne Äxöniä-hankkeen ryhmätoimintaan osallistuneet 18–29-vuotiaat nuoret, jotka olivat vastanneet kumpaankin kyselyyn. Alla on taustatietoja nuorista:

- **Sukupuoli:** Alkumittaus (N = 41): Mies (44 %), Nainen (54 %) ja Muu (2)
- **Ikä:** Alkumittaus (N = 41): 18–20-vuotiaita (22 %), 21–24-vuotiaita (34 %) ja 25–29-vuotiaita (44 %)
- **Peruskoulutus:** Alkumittaus (N = 41): Peruskoulu (100 %)
- **Peruskoulun jälkeinen koulutus (tarvittaessa voi valita useamman vaihtoehdon):**
  - Alkumittaus (N = 41): Ei peruskoulun jälkeistä koulutusta (27 %), Lukio/ylioppilastutkinto (5 %), Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus (VALMA) tai kurssitus (esim. maahanmuuttajakoulutus) (22 %), Kurssimuotoinen ammatillinen koulutus, ammattitutkinnon osa (10 %), Ammattikoulu- tai opistotason tutkinto, myös näyttötutkinto (44 %) ja Koulutus on jäänyt kesken (22 %)
  - Loppumittaus (N = 40): Ei peruskoulun jälkeistä koulutusta (33 %), Lukio/ylioppilastutkinto (5 %), Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus (VALMA) tai kurssitus (esim. maahanmuuttajakoulutus) (25 %), Kurssimuotoinen ammatillinen koulutus, ammattitutkinnon osa (3 %), Ammattikoulu- tai opistotason tutkinto, myös näyttötutkinto (43 %), Ylempi ammattikorkeakoulututkinto tai ylempi korkeakoulututkinto (3 %) ja Koulutus on jäänyt kesken (20 %)

Nuorten (18–29-v.) nykyinen työtilanne (alku- ja loppumittaukset)

Työtilanne (%), 18–29-v.	Alkumittaus (N = 41)	Loppumittaus (N = 41)
Työpajatoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa	22 %	24 %
Työkokeilussa		2 %
Työttömänä (työnhakijana TE-toimistossa)	29 %	27 %
Työttömänä (en työnhakijana TE-toimistossa)	15 %	20 %
Opiskelijana tai oppisopimuskoulutuksessa	20 %	15 %
Kotiäiti, -isä tai omaishoitaja	2 %	
Eläkkeellä (työkyvyttömyys-, osatyökyvyttömyys-, kuntoutustuki tai osakuntoutustuki, perhe- tai lapseneläke)	15 %	17 %
Palkkatyössä (täysiaikainen, osa-aikainen tai palkkatuettu työ)	5 %	7 %
Apurahalla	2 %	

- Alku- ja loppumittauksissa nuorten nykyisestä työtilanteesta oli tiedusteltu valmiina annettujen 15 vaihtoehdon avulla (N = 41). Tarvittaessa oli ollut mahdollisuus valita useampi vaihtoehto.
- Oheiseen taulukkoon on koottu vain ne vaihtoehdot, joita nuoret olivat valinneet.
- Alkumittauksessa 29 % nuorista kertoi olevansa työttömänä (työnhakijana TE-toimistossa) ja 22 % työpajatoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa. Loppumittauksessakin korostuivat nämä vaihtoehdot, eikä niiden prosentiosuuksissa ollut tapahtunut juurikaan muutosta verrattuna alkumittaukseen.

Nuorten (18–29-v.) odotukset ryhmätoiminnalle (alkumittaus)

Nuorilla oli ollut alkukyselyssä mahdollisuus kertoa vapaamuotoisesti Äxöniä-hankkeen ryhmätoimintaa koskevista odotuksistaan (N = 24). Mainituiksi tulivat esimerkiksi kotoa lähtemisen helpottuminen, mukava tekeminen, rytmiä elämään/tukea päivärytmiin, uusiin ihmisiin tutustuminen ja sosiaalista elämää/sosiaalisia tilanteita sekä itsensä ylittäminen ja sosiaalisten taitojen lisääntyminen. Alta löytyy myös muutamia suoria lainauksia saaduista vastauksista.

- Kotoa lähtemisen helpottuminen ("Toiveena on, että kotoa lähteminen helpottuisi. Viikot kuluivat ennen ryhmää vain kotona istuessa."; "Aluksi toivoisin vain mahdollisuutta toimintaan asunnon ulkopuolella, koska minulla on ollut haastetta lähteä sieltä ulos...")
- Mukavaa tekemistä ("Yhdessä hauskaa tekemistä")
- Uusia asioita vapaa-ajalle päihteiden käytön tilalle
- Iloista mieltä
- Rytmiä elämään/tukea päivärytmiin
- Itsevarmuutta omaan tekemiseen
- Uusiin ihmisiin tutustuminen ja sosiaalista elämää/sosiaalisia tilanteita ("Uusia tuttavuuksia, sosiaalisia suhteita ja uusia kokemuksia")
- Hyviä kokemuksia ihmissuhteissa ja onnistumisia
- Itsensä ylittäminen ja sosiaalisten taitojen lisääntyminen ("Oppia sosiaalisuutta ja edistää omaa jännitystä ryhmätilanteissa"; "Sosiaaliset taidot lisääntyisivt ja saisin edes yhden kaverin elämäni, koska minulla ri ole yhtäkään kaveria.")

Nuorten (18–29-v.) muutostoiveet elämän eri osa-alueille (alkumittaus)

Elämän osa-alueet (%), 18–29-v.	Alkumittaus (N = 41)
Koulunkäyntiini tai opintoihini	32 %
Työtilanteeseeni tai työllistymiseeni	29 %
Osaamiseeni tai ammattitaitooni	22 %
Taloudelliseen tilanteeseeni	27 %
Terveydentilaani	42 %
Nukkumiseeni tai vuorokausirytmieni	51 %
Ruokavaliooni	42 %
Fyysiseen kuntooni	39 %
Arkeni hallintaan	56 %
Mieleni hyvinvointiin	63 %
Ihmissuhteisiini	46 %
Harrastamiseeni tai osallistumiseeni	29 %
Päihteiden käyttöni tai muihin riippuvuuksiin	20 %
Käyttäytymistapoihini (väkivalta, rikollisuus, itsetuhoisuus)	12 %
En osaa sanoa	10 %
En koe tarvetta muutokseen	2 %

- Elämän osa-alueita koskevista muutostoiveista oli tiedusteltu alkumittauksessa myös valmiina annettujen osa-alueiden avulla (N = 41). Tarvittaessa oli ollut mahdollisuus valita useampi osa-alueista tai vastausvaihtoehto ”En osaa sanoa” tai ”En koe tarvetta muutokseen”.
- Nuoret toivoivat muutosta etenkin mielensä hyvinvointiin (63 % vastanneista), arkinsa hallintaan (56 % vastanneista) ja nukkumiseensa tai vuorokausirytmieensä (51 % vastanneista).
- Nuorista 2 % ei kokenut tarvetta muutokseen.

Nuorten (18–29-v.) kokemukset ryhmätoimintaan osallistumisesta (loppumittaus)

Kokemukset ryhmätoiminnasta (ka:t), 18–29-v.	Loppumittaus (N = 41)
Olen saanut olla täällä oma itseni	3,5
Olen tuntenut kuuluvani tähän porukkaan	3,3
Olen saanut tehdä asioita, jotka ovat minulle tärkeitä	3,3
Olen saanut apua, kun olen sitä tarvinnut	3,5
Olen voinut luottaa muihin tässä porukassa ja minuun on luotettu	3,3
Ideoitani on kuunneltu	3,4
Olen pystynyt vaikuttamaan porukan toimintaan	3,5
Olen uskaltanut sanoa mitä mieltä olen	3,3

- Kokemuksista Äxöniä-hankkeen ryhmätoiminnasta oli pyydetty arvioita kahdeksalla väittämällä (osallisuusmittari). Käytössä oli ollut 4-portainen asteikko (1 = Täysin eri mieltä ja 4 = Täysin samaa mieltä).
- Saadut keskiarvot sijoittuivat välille 3,3–3,5, mikä on erinomainen tulos. Yleensä 4-portaisella asteikolla voidaan tavoitetasona pitää arvoa 3,2.

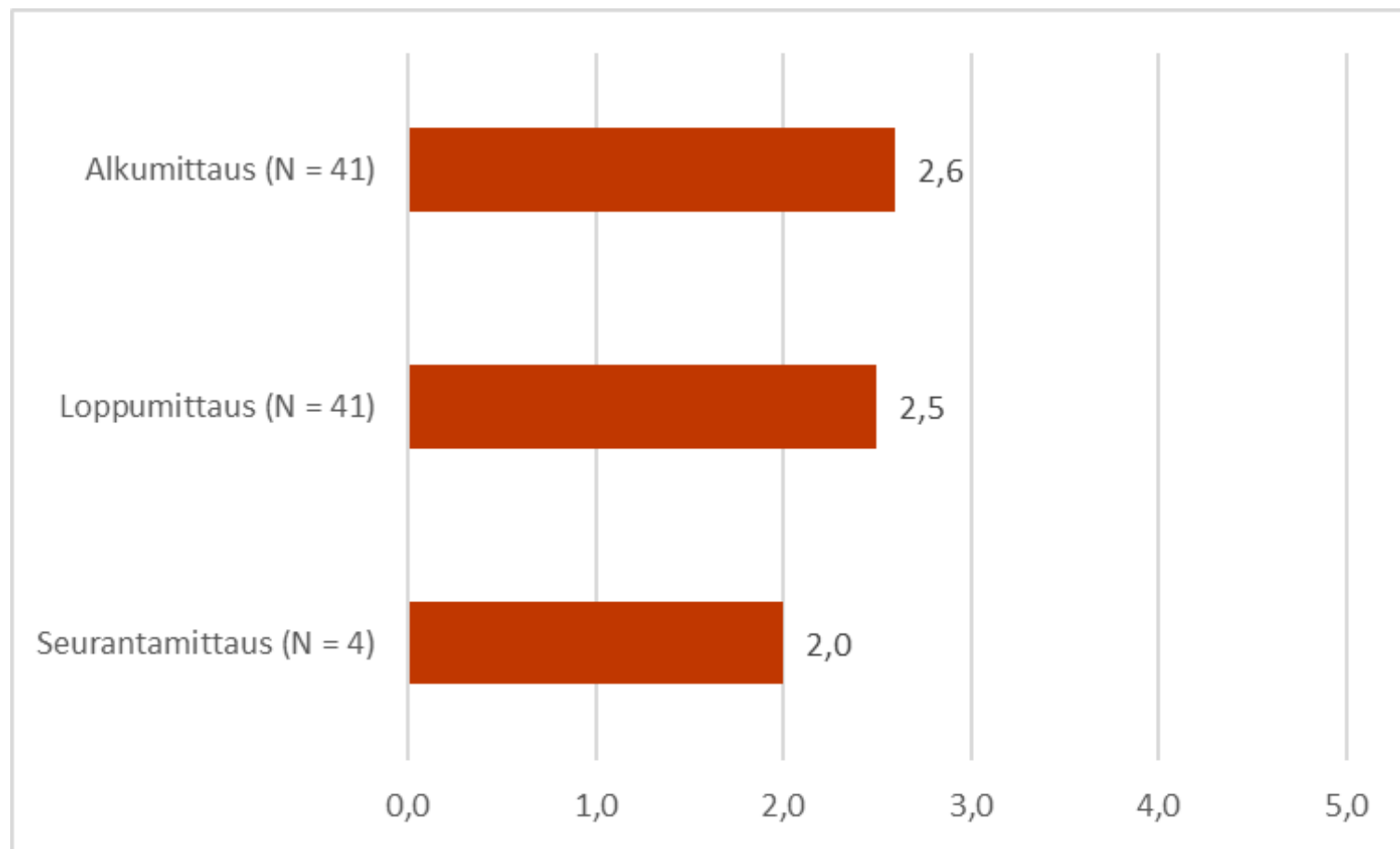
(Vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä, 2 = Eri mieltä, 3 = Samaa mieltä ja 4 = Täysin samaa mieltä)

Hyvinvointia koskevat tulokset 18–29-vuotiaiden nuorten osalta

- Hyvinvointi tarkoittaa elämään tyytyväisyyttä, yleistä toimintakykyä (ml. fyysinen kunto), koettua opiskelu- tai työkykyä, terveyttä sekä suhdetta työelämään.
- Kykyviisarissa fyysistä toimintakykyä tarkastellaan Keho-osiossa, mutta tässä arvioinnissa yksi fyysistä kuntoa koskeva kysymys sisällytettiin Hyvinvointi-osioon.

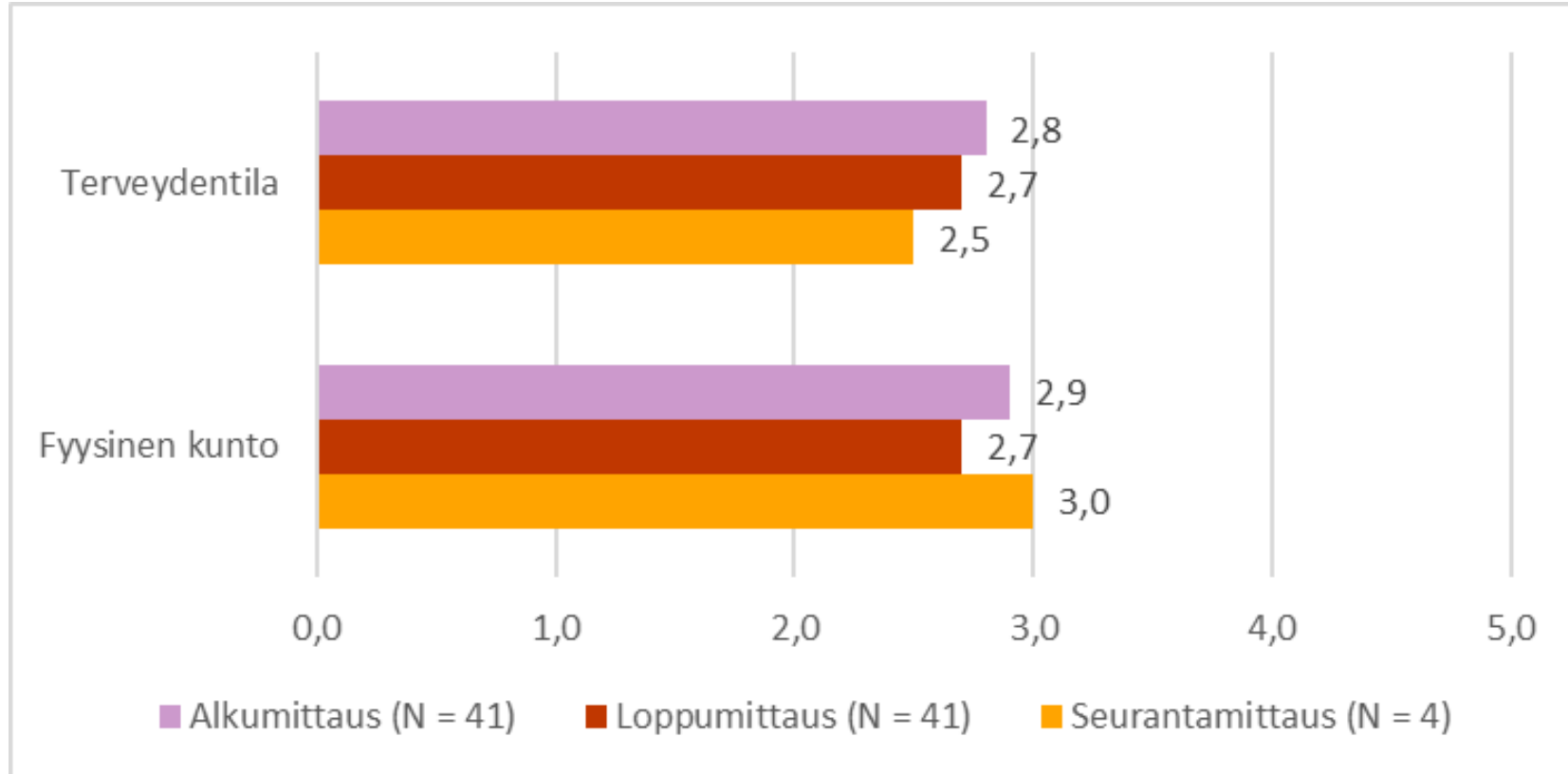
Nuorten (18–29-v.) tämänhetkinen tyytyväisyys elämäänsä (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Oheisessa kuviossa on nuorten vastausten keskiarvot alku-, loppu- ja seurantamittauksista. Seurantamittauksen tulos on vain suuntaa-antava vähäisen osallistujamäärän (N = 4) takia.
- Nuorten tyytyväisyys omaan elämäänsä sai alkumittauksessa arvosanan 2,6 (1 = Erittäin tyytyväinen ja 5 = Erittäin tyytymätön).
- Myöhemmillä mittauskerroilla tyytyväisyys omaan elämään oli lisääntynyt (ka:t = 2,0–2,5).

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Erittäin tyytyväinen, 2 = Melko tyytyväinen, 3 = En tyytyväinen, mutta en tyytymätönkään, 4 = Melko tyytymätön ja 5 = Erittäin tyytymätön)

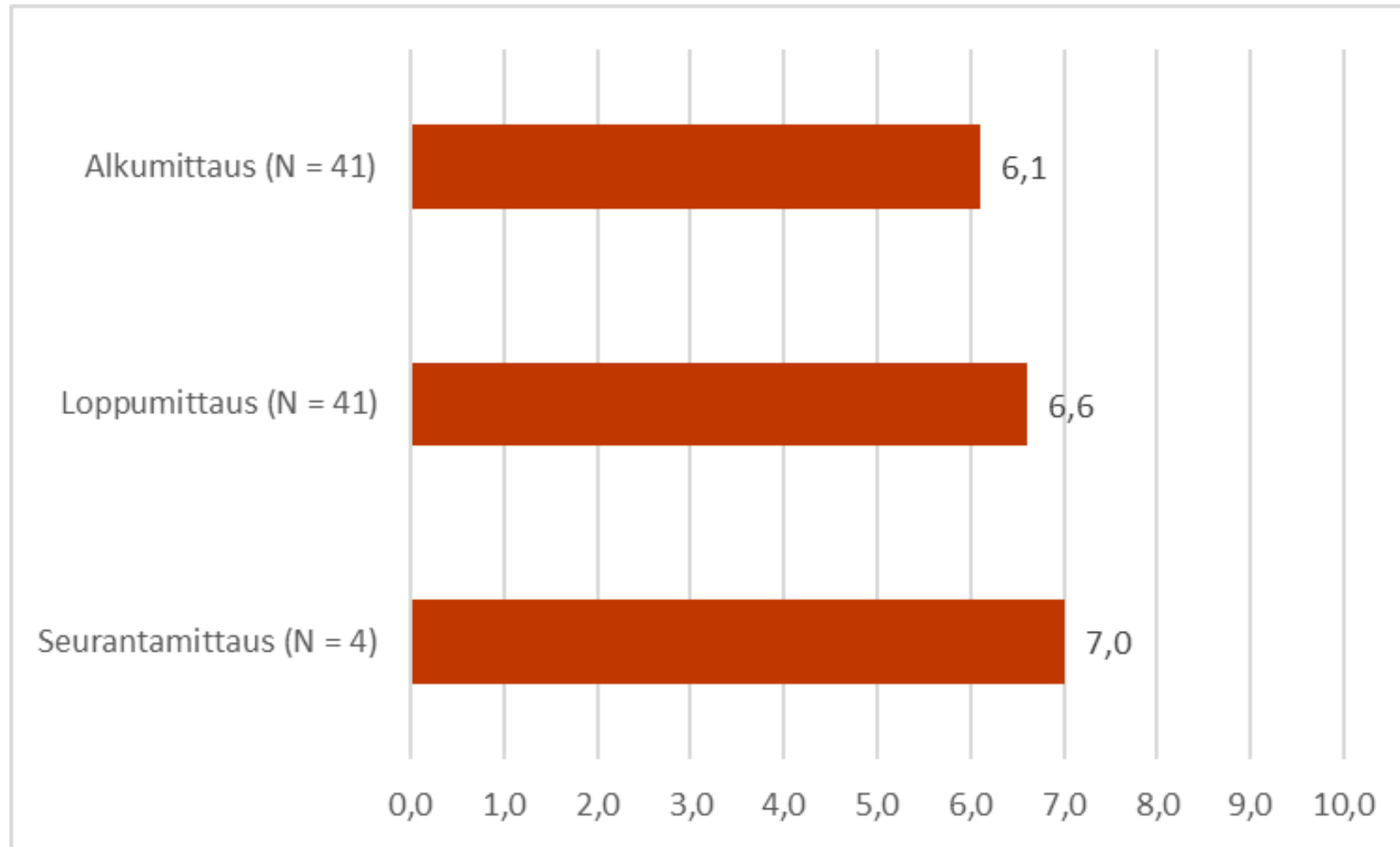
Nuorten (18–29-v.) terveydentila ja fyysinen kunto (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Nuorilta oli pyydetty arvioita terveydentilastaan ja fyysisestä kunnostaan 5-portaisella asteikolla (1 = Hyvä – 5 = Huono). Seurantamittauksen tulos on vain suuntaa-antava pienen osallistujamäärän (N = 4) vuoksi.
- Näkemykset omasta terveydentilasta kehittyivät jonkin verran myönteisempään suuntaan ryhmätoiminnan kuluessa ja sen päättymisen jälkeen.
- Arviot fyysisestä kunnosta olivat myönteisimpiä loppumittauksessa.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Hyvä, 2 = Melko hyvä, 3 = Keskitasoinen, 4 = Melko huono ja 5 = Huono)

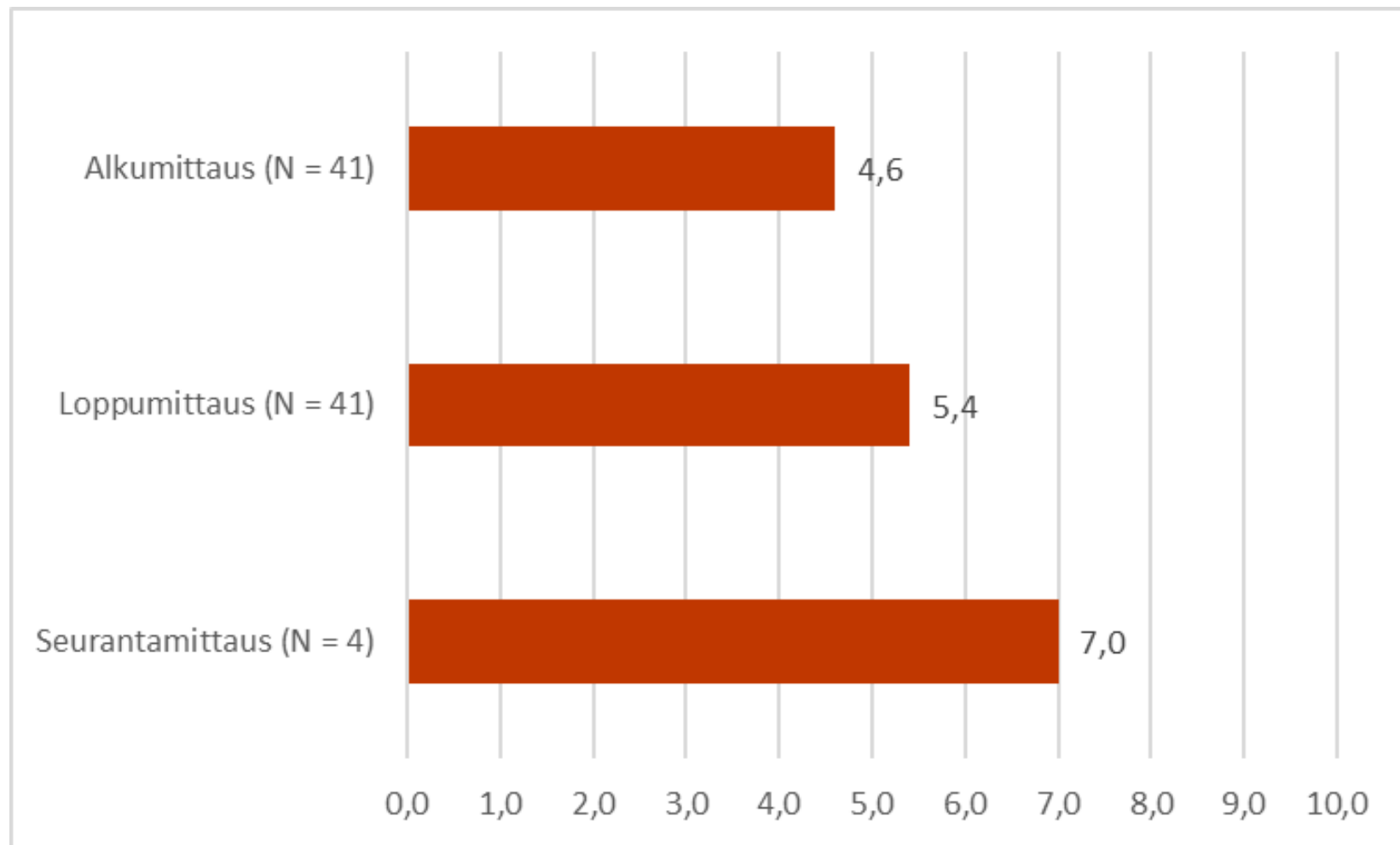
Nuorten (18–29-v.) toimintakyky (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Kykyviisarin määritelmän mukaan toimintakyky viittaa yksilön kykyyn selviytyä jokapäiväisistä arjen haasteista ja tehtävistä. Se voidaan jakaa psyykkiseen, sosiaaliseen, kognitiiviseen ja fyysiseen toimintakykyyn.
- Nuoret antoivat alkumittauksessa toimintakyvylleen arvosanan 6,1. Arviot omasta toimintakyvystä kohentuivat ryhmätoiminnan kuluessa ja sen päättymisen jälkeen.
- Seurantamittauksen tulos on ainoastaan suuntaa-antava vähäisen osallistujamäärän (N = 4) takia.

(Vastausvaihtoehdot: 0 = Suoriudun erittäin huonosti – 10 = Suoriudun erittäin hyvin)

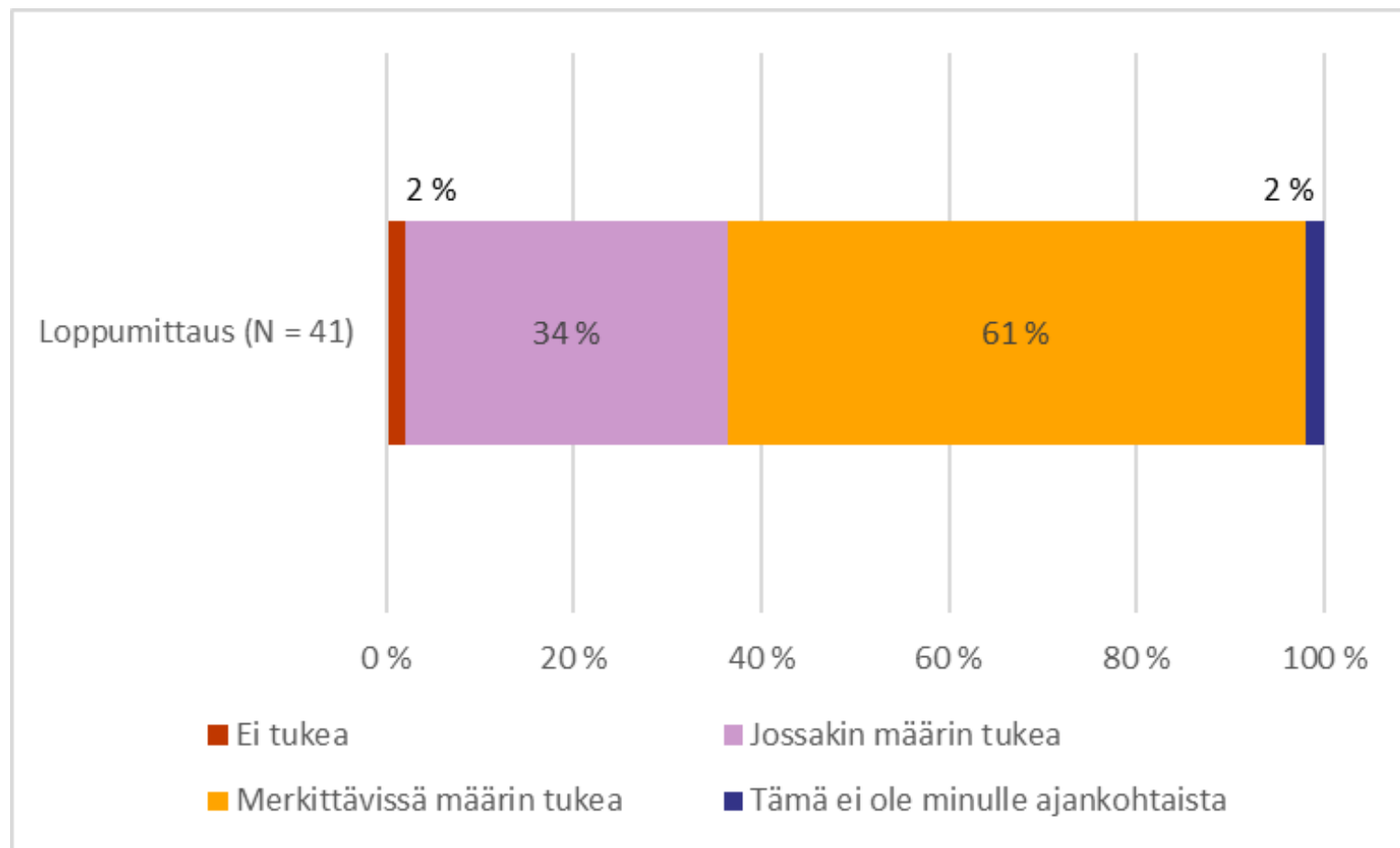
Nuorten (18–29-v.) opiskelu- tai työkyky (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Kykyviisarin määritelmän mukaan työkyky rakentuu yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten välisestä suhteesta. Yksilön voimavaroja ovat esimerkiksi toimintakyky, terveys, motivaatio ja osaaminen. Työkykyyn vaikuttavat myös yksilön toimintaympäristö ja lähiyhteisö.
- Tässä Äxöniä-hankkeen arvioinnissa tarkasteltiin opiskelukykystä työkyvyn ohella.
- Nuoret kokivat opiskelu- tai työkykynsä edistyneen huomattavasti. Alkumittauksessa arvioksi oli saatu 4,6, loppumittauksessa 5,4 ja seurantamittauksessa 7,0.

(Vastausvaihtoehdot: 0 = En pysty lainkaan opiskeluun/työhön – 10 = Opiskelukykyni/työkykyni on parhaimmillaan)

Nuorten (18–29-v.) saama tuki yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen 1/2 (loppumittaus)

- Nuorista 34 % koki saaneensa jossakin määrin ja 61 % merkittävässä määrin Äxöniä-hankkeen ryhmätoiminnasta tukea yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen.
- Nuorista 2 % oli kokenut, ettei ollut saanut tukea.
- Vastanneista 2 %:n mukaan tämä ei ollut heille ajankohtaista.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Ei tukea, 2 = Jossakin määrin tukea, 3 = Merkittävässä määrin tukea ja 4 = Tämä ei ole minulle ajankohtaista)

Nuorten (18–29-v.) saama tuki yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kuntoon 2/2 (loppu- ja seurantamittaukset)

Loppu- ja seurantamittauksissa nuoret voivat omin sanoin, avovastauksilla kertoa lisätietoja senhetkisestä yleisestä hyvinvoinnistaan ja fyysisestä kunnostaan ja/tai hankkeen ryhmätoiminnasta saamastaan tuesta. Avovastauksien määrät olivat: loppumittaus (N = 7) ja seurantamittaus (N = 4). Nuoret kehuivat hankkeen tarjoamaa ryhmätoimintaa. He olivat saaneet hyötyä ja iloa arkeen, tukea vuorokausirytmilleen, tukea toimintaan sitoutumiseksi, sosiaalisten tilanteiden helpottumista ja virkeyttä liikunnasta.

- Ryhmään osallistumisesta hyötyä ja iloa arkeen ("... Oli tekemistä, sosiaalista kanssakäymistä, ulkoilua jne."; "... arkeen tekemistä ja poistumista kotoa")
- Hyvä tuki vuorokausirytmille
- Toimintaan sitoutuminen ("Yleisesti se auttoi sitoutumaan toimintaan. Sen jälkeen olen lähtenyt opiskelemaan. Se oli tosi tärkeä juttu.")
- Sosiaalisten tilanteiden helpottuminen ("Tukea sain paljon ja tämä hanke paransi sosiaalisia tilanteitani."; "... Sain tietää, että ryhmässä toimiminen onnistuu enkä ahdistu ollenkaan niin paljon kuin ennen. Koin onnistumisen kokemuksia monesti."; "Sosiaaliset tilanteet ovat helpottuneet merkittävästi ryhmän toiminnan myötä")
- Virkeyttä liikunnasta ("... pääsin ryhmän kanssa myös harrastamaan liikuntaa, mikä arjesta oli puuttunut. Yleiskuntani on heikolla tasolla, pieni määrä liikuntaa virkisti.")

Osallisuutta koskevat tulokset 18–29-vuotiaiden nuorten osalta

- Kykyviisarin mukaan osallisuus syntyy tunteesta, että kuuluu johonkin yhteisöön. Yhteiskunnassa osallisena oleminen ilmenee esimerkiksi mahdollisuutena terveyteen, koulutukseen, työhön sekä toimeentuloon.
- Osallisuus ilmenee myös oikeutena vaikuttaa itseään ja yhteiskuntaa koskeviin asioihin.

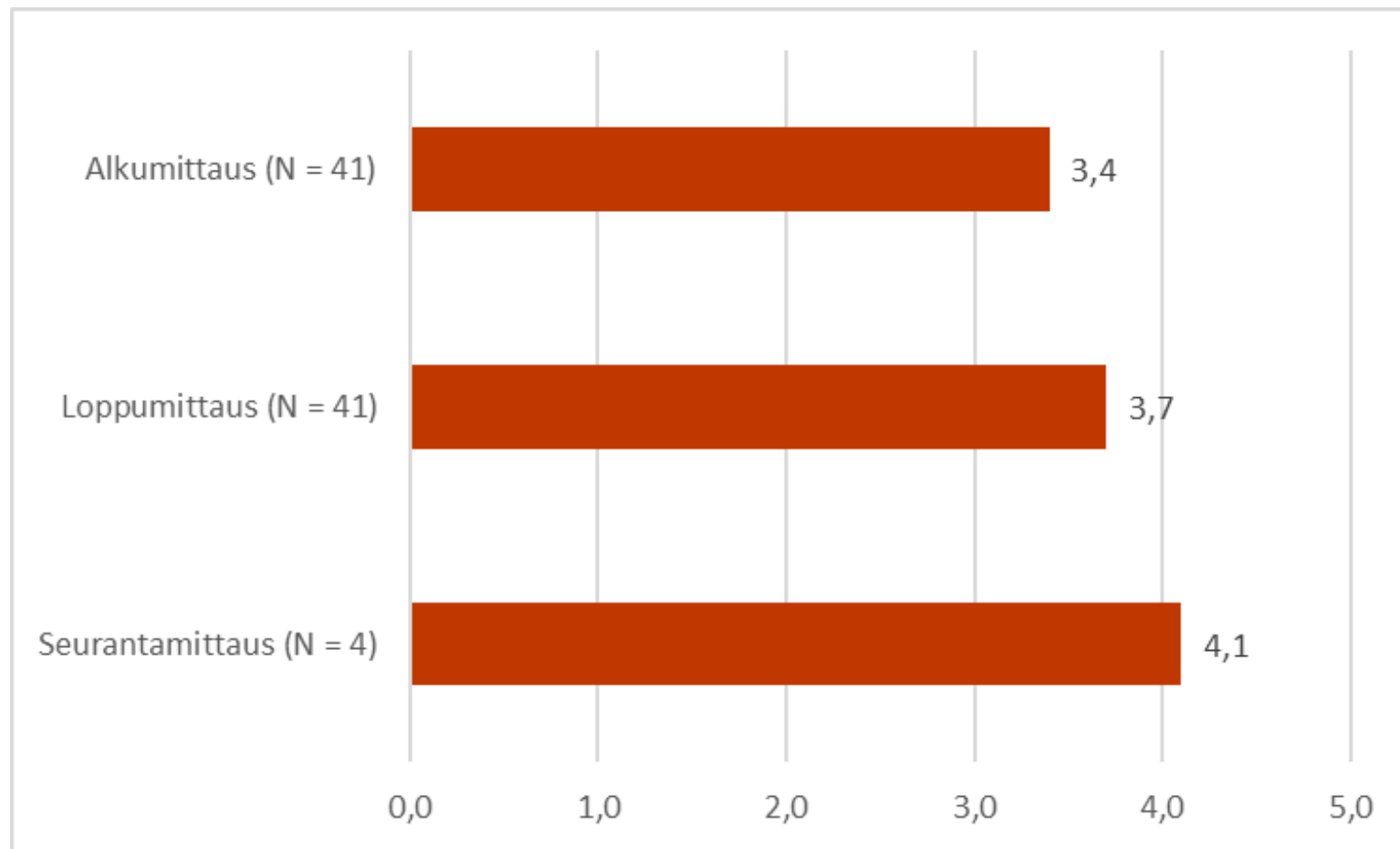

Nuorten (18–29-v.) osallistuminen ja sosiaaliset suhteet

- Arviointitiedon keruussa osallistumisesta ja sosiaalisista suhteista tiedusteltiin kahdella kysymyksellä, joista ensimmäiseen sisältyi kahdeksan väittämää (dia 21) ja toiseen neljä väittämää (dia 22). Kummankin kysymyksen tulokset esitellään väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja).
- Ensimmäisen kysymyksen väittämiä olivat: Saan apua, kun sitä tarvitsen; Olen tarpeellinen muille; Saan sanoa asiani ja tulen kuulluksi; Minua arvostetaan; Olen kokenut onnistumisia; Ohjaan oman elämäni kulkua; Tunnen kuuluvani yhteiskuntaan ja Olen tyytyväinen ihmissuhteisiini.
- Toisen kysymyksen väittämiä olivat: Tulen hyvin toimeen läheisteni kanssa; Minun on helppo pitää yllä ihmissuhteita; Minun on helppo tutustua uusiin ihmisiin ja Minun on helppo olla tekemisissä vieraiden ihmisten kanssa.

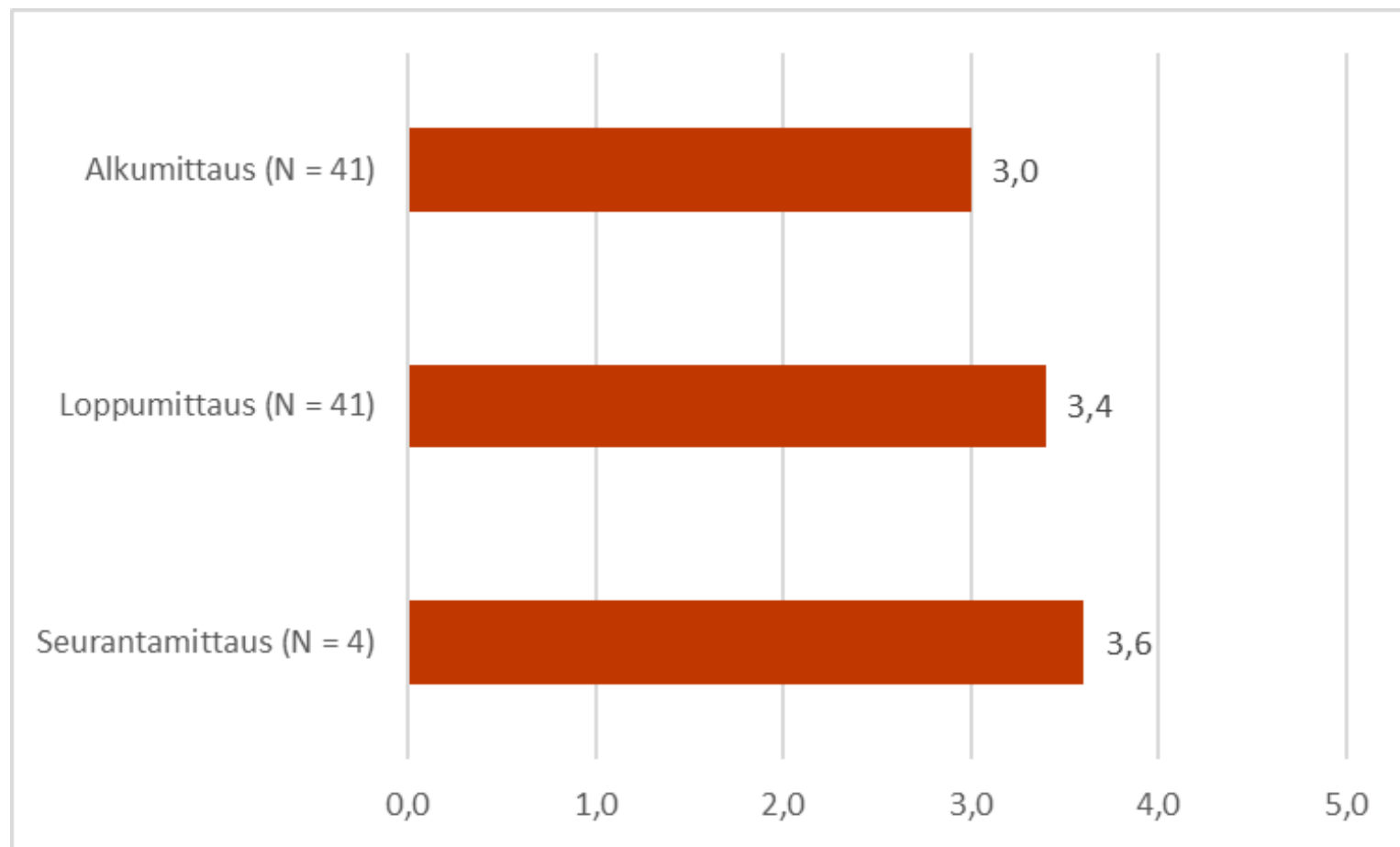
Nuorten (18–29-v.) osallistuminen ja sosiaaliset suhteet, kysymys 1 (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Nuoret kokivat osallistumisensa ja sosiaalisten suhteidensa edistyneen ryhmätoiminnan kuluessa ja sen päättymisen jälkeen (kysymys 1; 8 väittämää).
- Esitettyjä väittämiä olivat olleet esimerkiksi: ”Saan apua, kun sitä tarvitsen” ja ”Olen tarpeellinen muille”.
- Viisiportaisella asteikolla (1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä) näkemykset saivat keskiarvojen keskiarvoksi (summamuuttuja) alkumittauksessa 3,4 ja seurantamittauksessa 4,1.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä)

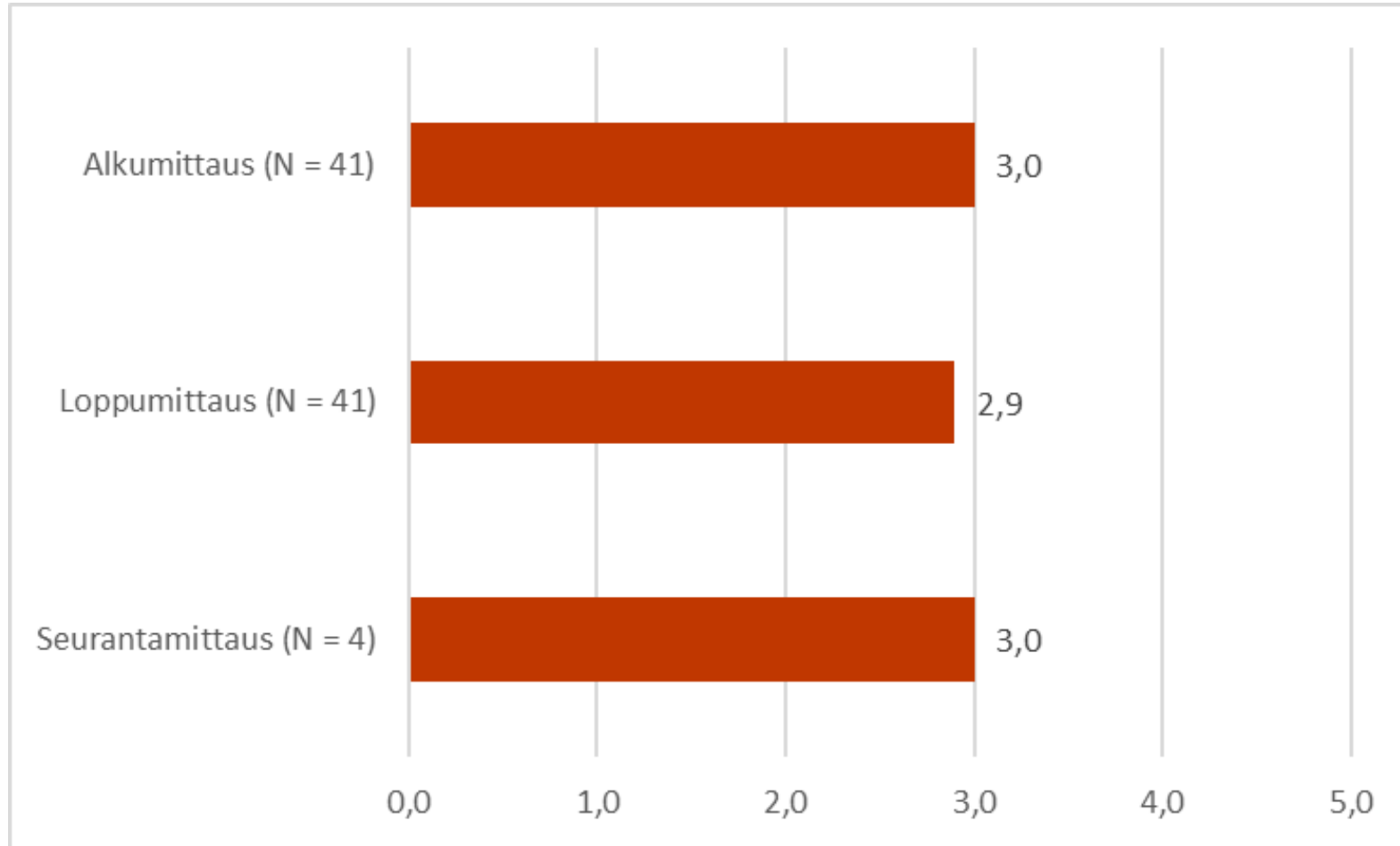
Nuorten (18–29-v.) osallistuminen ja sosiaaliset suhteet, kysymys 2 (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Osallistumisen ja sosiaalisten suhteiden osalta nuorille oli esitetty myös toinen kysymys, jonka tuloksia tarkastellaan neljän väittämän keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja).
- Väittämiä olivat olleet esimerkiksi ”Tulen hyvin toimeen läheisteni kanssa” ja ”Minun on helppo pitää yllä ihmissuhteita”.
- Tällä osa-alueella tapahtui myönteistä kehitystä ryhmätoiminnan kuluessa ja sen päättymisen jälkeen. Keskiarvojen keskiarvo oli alkumittauksessa 3,0 ja seurantamittauksessa 3,6.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä)

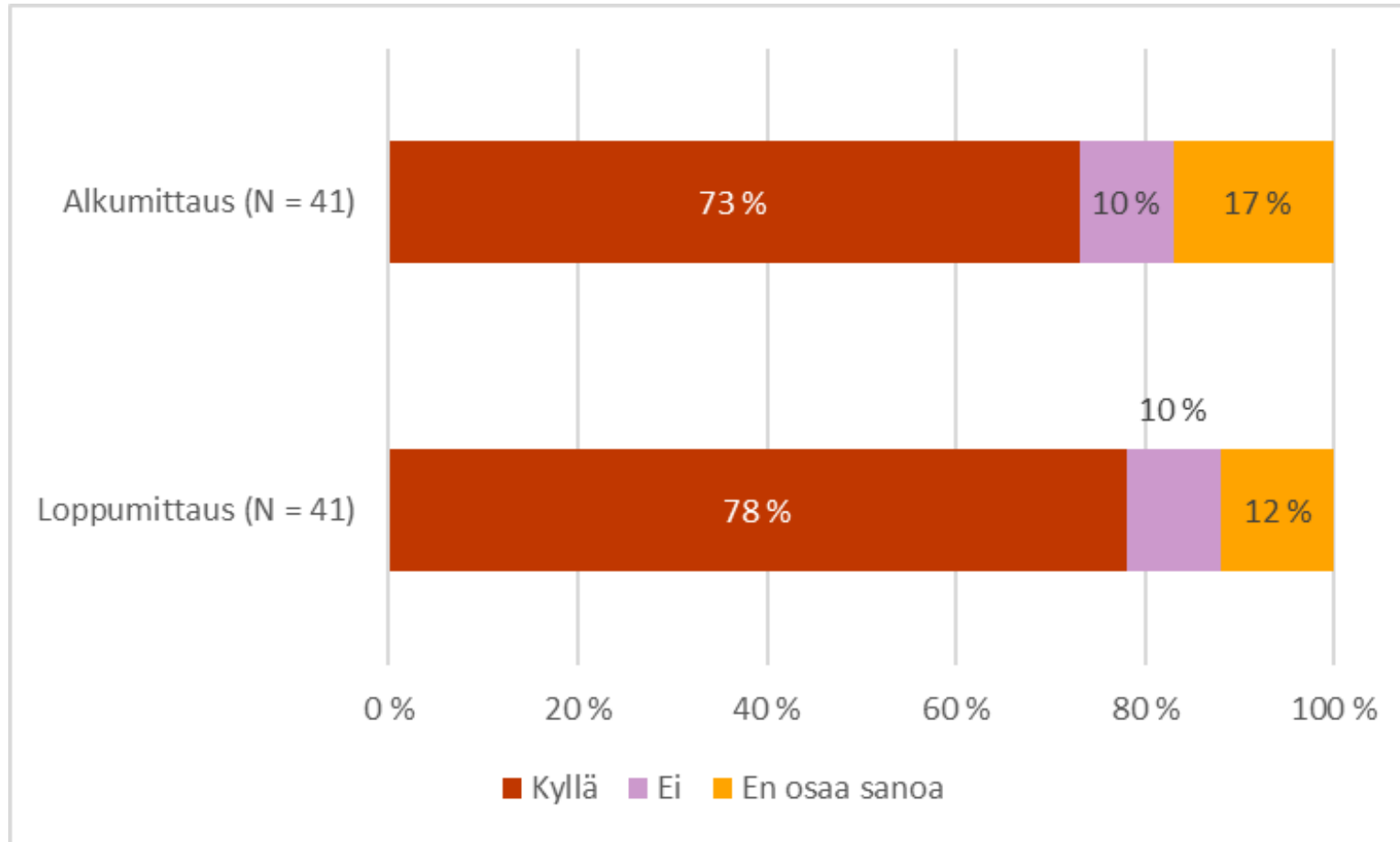
Itsensä yksinäiseksi kokevat nuoret (18–29-v.) (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Osallisuuteen liittyy myös itsensä yksinäiseksi tunteminen.
- Oheisesta kuviosta ilmenee, että nuorten näkemykset yksinäisyydestään säilyivät hyvin samansuuntaisina. Nuoret kertoivat kokevansa joskus yksinäisyyttä.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = En koskaan, 2 = Hyvin harvoin, 3 = Joskus, 4 = Melko usein ja 5 = Jatkuvasti)

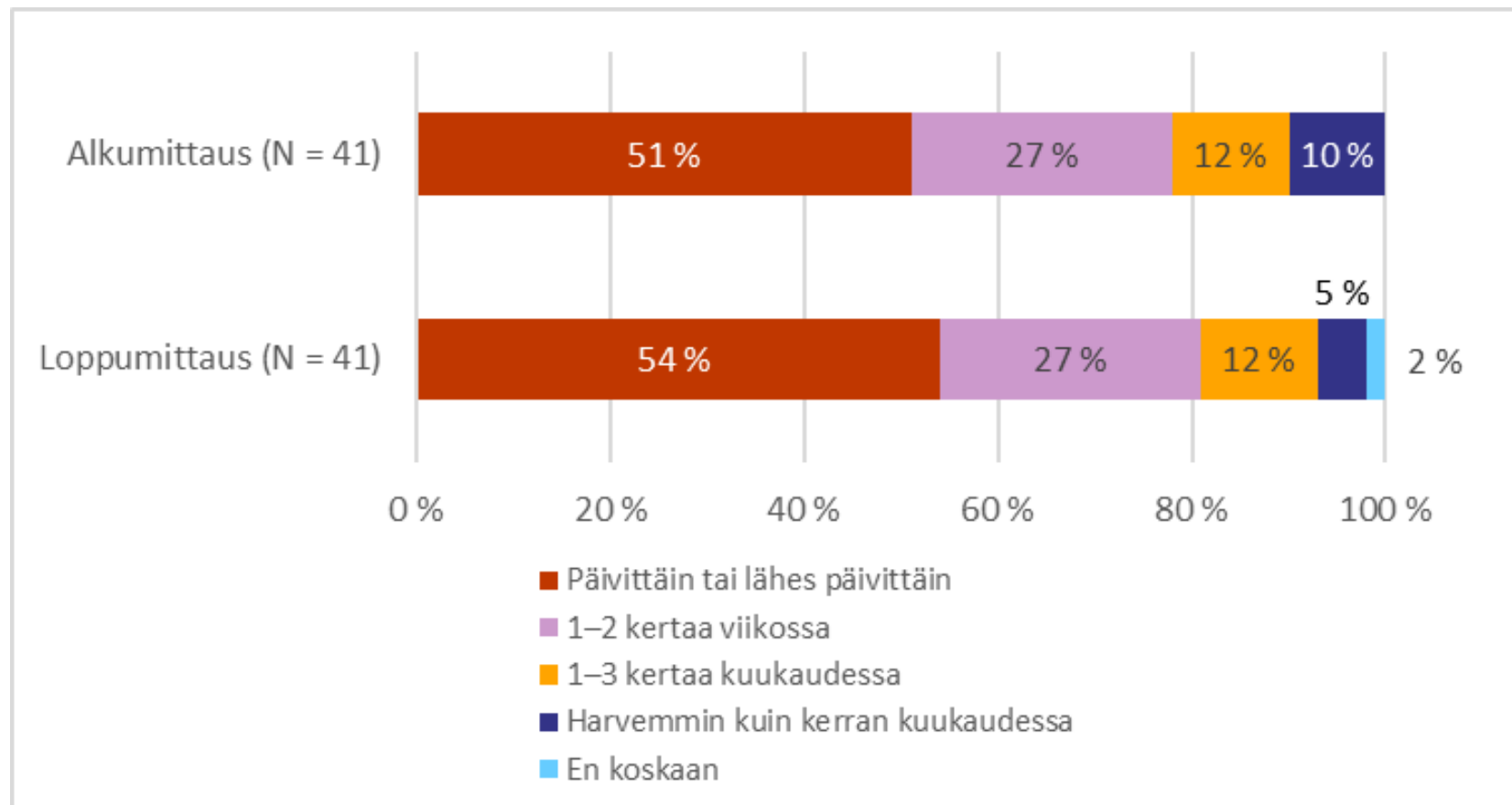
Elämässä ihminen, jonka kanssa voi keskustella avoimesti henkilökohtaisista asioista ja ongelmista (18–29-v.) (alku- ja loppumittaukset)

- Nuorilta oli tiedustelu, onko elämässäsi ihminen, jonka kanssa voit keskustella avoimesti henkilökohtaisista asioistasi ja ongelmistasi.
- Oheisesta kuviosta ilmenee, että kyllä-vastauksen antaneiden osuus oli lisääntynyt Äxöniä-hankkeen ryhmätoiminnan kuussa. Alkumittauksessa nuorista 73 % oli antanut kysymykseen myöntävän vastauksen ja loppumittauksessa 78 %.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Kyllä, 2 = Ei ja 3 = En osaa sanoa)

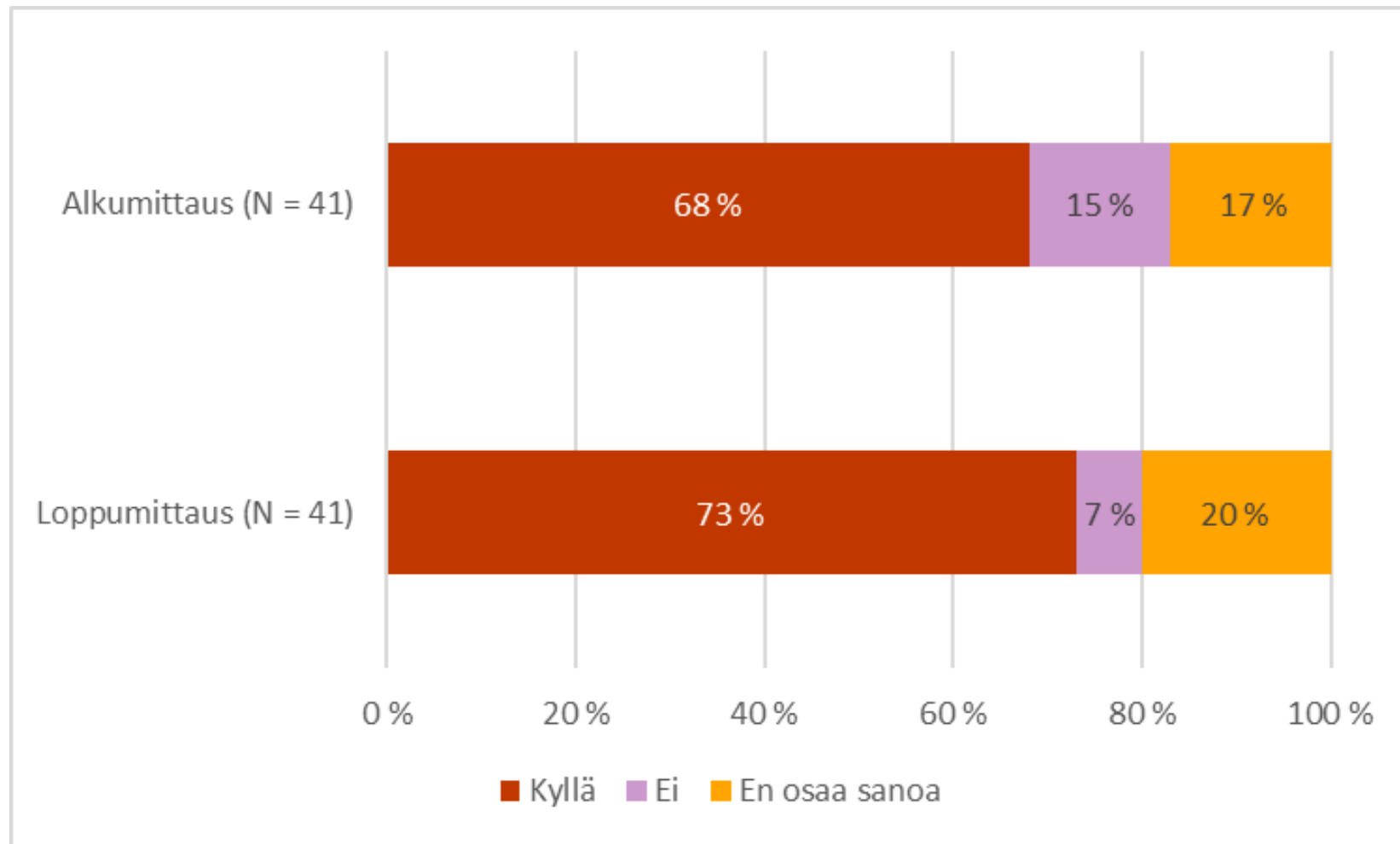
Tapaaminen tai yhteydenpito ystäviin, sukulaisiin tai tuttuihin (18–29-v.) (alku- ja loppumittaukset)

- Nuorilta oli tiedustelu, kuinka usein tapaat tai olet yhteydessä ystäviin, sukulaisiin tai tuttuihin, jotka eivät asu kanssasi.
- Oheisesta kuviosta havaitaan, että päivittäin tai lähes päivittäin yhteyttä pitävien osuus oli lisääntynyt 51 %:sta 54 %:iin ryhmätoiminnan kuluessa.
- Loppumittauksessa 2 % vastanneista kertoi, ettei pidä koskaan yhteyttä ystäviin, sukulaisiin tai tuttuihin.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Päivittäin tai lähes päivittäin, 2 = 1–2 kertaa viikossa, 3 = 1–3 kertaa kuukaudessa, 4 = Harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja 5 = En koskaan)

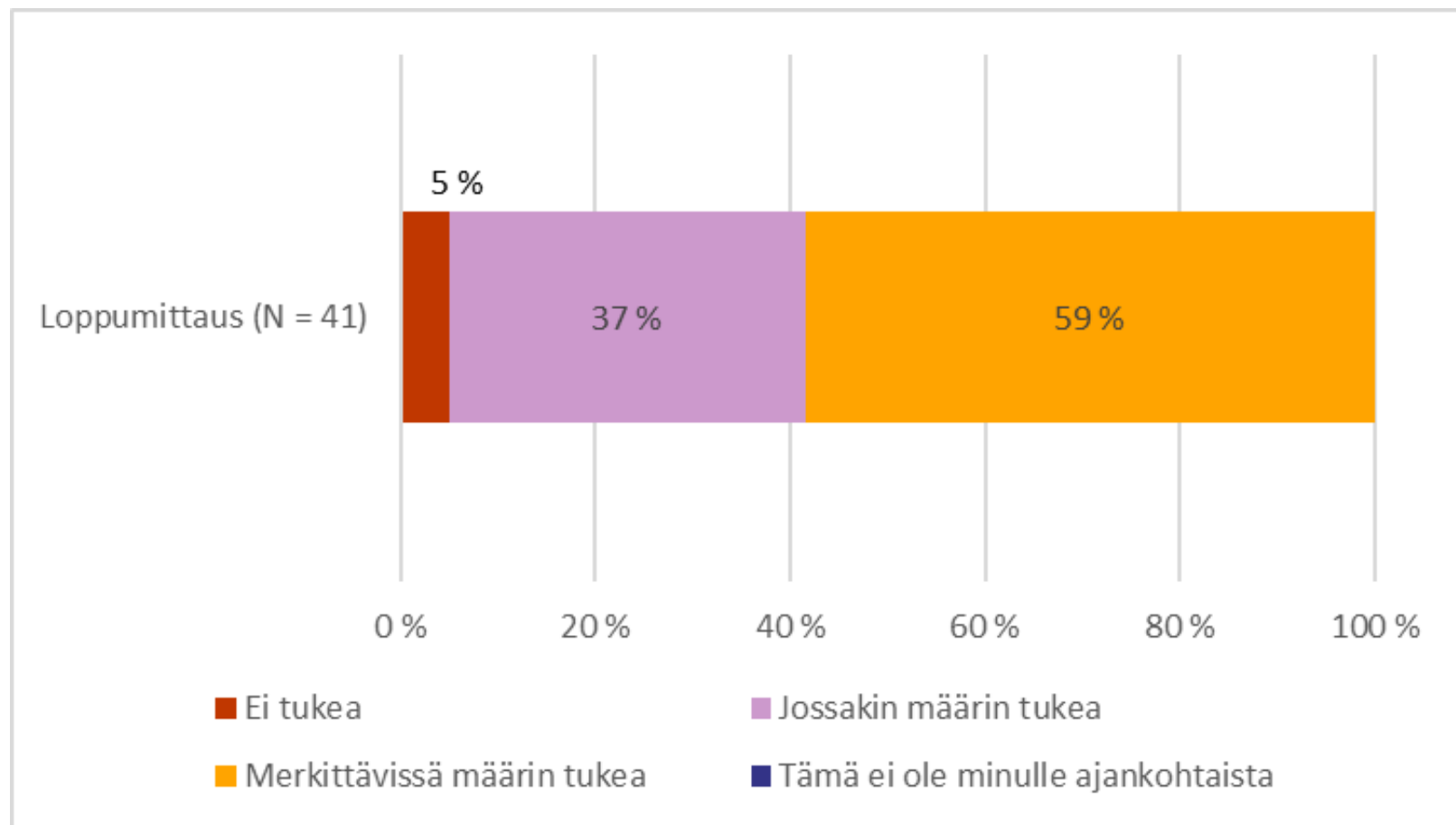
Nuorilla (18–29-v.) harrastuksia (alku- ja loppumittaukset)

- Nuorilta oli tiedusteltu, onko heillä jokin harrastus tai sellaista tekemistä, jonka parissa he viihtyvät.
- Kyllä-vastausvaihtoehdon valinneiden osuudet olivat alkumittauksessa 68 % ja loppumittauksessa 73 %.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Kyllä, 2 = Ei ja 3 = En osaa sanoa)

Nuorten (18–29-v.) saama tuki osallistumiselle ja sosiaalisiin suhteisiin (loppumittaus; lisätietoja seurantamittauksesta)

- Nuoret kokivat saaneensa hankkeen ryhmätoiminnasta paljon tukea osallistumiselleen ja sosiaalisiin suhteisiinsa. Heistä 37 % kertoi saaneensa jossakin määrin ja 59 % merkittävässä määrin tukea.
- Tätä tulosta tukivat myös loppukyselyn (N = 7) ja seurantahaastattelujen (N = 2) avovastaukset. Hankkeessa oli saanut kokemuksia kuulluksi ja huomioduksi tulemisesta sekä uusia kavereita ("Sain kokemuksia, että kuunnellaan, tulin kuulluksi ja otettiin huomioon."). Moni nuori kertoi, että sosiaaliset tilanteet tuntuvat helpommilta ja tulee osallistuttua keskusteluihin. Sosiaaliset tilanteet olivat lisääntyneet Äxöniä-hankkeen myötä.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Ei tukea, 2 = Jossakin määrin tukea, 3 = Merkittävässä määrin tukea ja 4 = Tämä ei ole minulle ajankohtaista)

Väkivaltaa koskevat tulokset 18–29-vuotiaiden nuorten osalta

- Väkivallasta on erotettavissa monia eri muotoja. Fyysinen väkivalta voi tarkoittaa esimerkiksi ruumiillista pahoinpitelyä. Psyykkinen väkivalta voi olla kaltoinkohtelua, nöyryyttämistä, pelottelua, pilkkaamista, mitätöintiä tai huomiotta jättämistä.
- Tämän osion kysymykset koskevat väkivallan kokemista sekä omaa väkivaltaisuutta.

Nuoriin (18–29-v.) kohdistunut väkivalta viimeksi kuluneen kuukauden aikana 1/2 (alkumittaus)

Väkivallan kohdistuminen itseen (%:t), 18–29-v., alkumittaus (N = 30–41)	Useita kertoja viikossa	Noin kerran viikossa	Harvemmin	Ei lainkaan
Nimitelty ilkeästi, tehty naurunalaiseksi tai kiusoiteltu loukkaavasti		2 %	34 %	63 %
Jätetty huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle		7 %	37 %	56 %
Lyöty, potkittu tai tönitty		2 %	15 %	83 %
Levitetty valheita toisille ihmisille loukkamistarkoituksessa	2 %		32 %	66 %
Viety rahaa tai tavaraa tai rikottu tavaroita		2 %	17 %	81 %
Uhkailtu tai pakotettu tekemään asioita vastentahtoisesti			20 %	81 %
Loukattu halventavilla ilmeillä tai eleillä		5 %	22 %	73 %
Loukattu kännykän tai internetin kautta; viestit, soitot tai kuvat		5 %	20 %	76 %
Jollakin muulla tavalla; Miten?			3 %	97 %

- Väkivallan kokemisesta oli tiedusteltu kahdeksalla osa-alueella. Alkumittauksessa 56–83 % nuorista kertoi, ettei heihin ole kohdistunut väkivaltaa viimeksi kuluneen kuukauden aikana.
- Väkivallan kokemuksista yleisimpiä olivat huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle jättäminen ja nimittely ilkeästi, naurunalaiseksi tekeminen tai kiusoittelu loukkaavasti.
- Nuorilla oli ollut myös mahdollisuus vastata kysymykseen ”Jollakin muulla tavalla; Miten?”. Alkumittauksessa lisätietoa ei ollut tullut.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Useita kertoja viikossa, 2 = Noin kerran viikossa, 3 = Harvemmin ja 4 = Ei lainkaan)

Nuoriin (18–29-v.) kohdistunut väkivalta viimeksi kuluneen kuukauden aikana 2/2 (loppumittaus; lisätietoja seurantamittauksesta)

Väkivallan kohdistuminen itseen (%:t), 18–29-v., loppumittaus (N = 31–41)	Useita kertoja viikossa	Noin kerran viikossa	Harvemmin	Ei lainkaan
Nimitelty ilkeästi, tehty naurunalaiseksi tai kiusoiteltu loukkaavasti	3 %			98 %
Jätetty huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle	2 %	5 %		93 %
Lyöty, potkittu tai tönitty				100 %
Levitetty valheita toisille ihmisille loukkamistarkoituksessa		5 %		95 %
Viety rahaa tai tavaraa tai rikottu tavaroita	2 %			98 %
Uhkailtu tai pakotettu tekemään asioita vastentahtoisesti				100 %
Loukattu halventavilla ilmeillä tai eleillä		5 %		95 %
Loukattu kännykän tai internetin kautta; viestit, soitot tai kuvat				100 %
Jollakin muulla tavalla; Miten?		3 %		97 %

- Loppumittauksessa 93–100 % nuorista kertoi, ettei heihin ole kohdistunut väkivaltaa viimeksi kuluneena kuukautena. Hankkeen ryhmätoiminnan kuluessa väkivallan kokemukset olivat huomattavasti vähentyneet. Alkumittauksessa vastaava osuus oli 56–83 %.
- Väkivallan kokemuksista yleisin oli huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle jättäminen.
- Jollakin muulla tavalla; Miten? -kohtaan oli saatu loppumittauksessa yksi vastaus ("League of legends pelissä. Kuuluu pelin henkeen, en loukkaantunut."). Seurantamittauksessa ei ollut saatu lisätietoja.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Useita kertoja viikossa, 2 = Noin kerran viikossa, 3 = Harvemmin ja 4 = Ei lainkaan)

Nuorten (18–29-v.) väkivalta muita ihmisiä kohtaan viimeksi kuluneen kuukauden aikana 1/2 (alkumittaus)

Väkivallan kohdistaminen muihin (%:t), 18–29-v., alkumittaus (N = 29–41)	Useita kertoja viikossa	Noin kerran viikossa	Harvemmin	En lainkaan
Nimitellyt ilkeästi, tehnyt naurunalaiseksi tai kiusoitellut loukkaavasti	3 %	3 %	20 %	75 %
Jättänyt huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle	3 %		17 %	81 %
Lyönyt, potkinut tai töninyt	2 %		10 %	88 %
Levittänyt valheita toisille ihmisille loukkaamistarkoituksessa	3 %		10 %	88 %
Vienyt rahaa tai tavaraa tai rikkonut tavaroita	2 %		5 %	93 %
Uhkaillut tai pakottanut tekemään asioita vastentahtoisesti	2 %		5 %	93 %
Loukannut halventavilla ilmeillä tai eleillä	2 %		12 %	85 %
Loukannut kännykän tai internetin kautta; viestit, soitot tai kuvat	2 %	2 %	12 %	83 %
Jollakin muulla tavalla; Miten?			3 %	97 %

- Myös väkivallan kohdistamisesta muihin oli kysytty kahdeksalla osa-alueella. Alkumittauksessa 75–93 % nuorista kertoi, etteivät he ole kohdistaneet väkivaltaa muihin ihmisiin viimeksi kuluneena kuukautena.
- Väkivallan muodoista yleisimpiä olivat nimitellyt ilkeästi, tehnyt naurunalaiseksi tai kiusoitellut loukkaavasti sekä jättänyt huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle.
- Alkumittauksessa ei ollut saatu lisätietoja kohdassa ”Jollakin muulla tavalla; Miten?”.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Useita kertoja viikossa, 2 = Noin kerran viikossa, 3 = Harvemmin ja 4 = En lainkaan)

Nuorten (18–29-v.) väkivalta muita ihmisiä kohtaan viimeksi kuluneen kuukauden aikana 2/2 (loppumittaus; lisätietoja seurantamittauksesta)

Väkivallan kohdistaminen muihin (%:t), 18–29-v., loppumittaus (N = 34–41)	Useita kertoja viikossa	Noin kerran viikossa	Harvemmin	En lainkaan
Nimitellyt ilkeästi, tehnyt naurunalaiseksi tai kiusoitellut loukkaavasti	2 %			98 %
Jättänyt huomiotta tai kaveriporukan ulkopuolelle				100 %
Lyönyt, potkinut tai töninyt	2 %			98 %
Levittänyt valheita toisille ihmisille loukkaamistarkoituksessa				100 %
Vienyt rahaa tai tavaraa tai rikkonut tavaroita				100 %
Uhkaillut tai pakottanut tekemään asioita vastentahtoisesti				100 %
Loukannut halventavilla ilmeillä tai eleillä		2 %		98 %
Loukannut kännykän tai internetin kautta; viestit, soitot tai kuvat	2 %			98 %
Jollakin muulla tavalla; Miten?				100 %

- Loppumittauksessa 98–100 % nuorista totesi, etteivät he ole kohdistaneet väkivaltaa muihin ihmisiin viimeksi kuluneena kuukautena. Tämä oli huomattava myönteinen kehitys. Alkumittauksessa vastaava osuus oli 75–93 %.
- Neljää väkivallan muotoa esiintyi ja kutakin niistä kohdisti muita kohtaan 2 % loppumittaukseen osallistuneista nuorista.
- Loppu- ja seurantamittauksissa ei ollut saatu lisätietoja kohdassa ”Jollakin muulla tavalla; Miten?”.

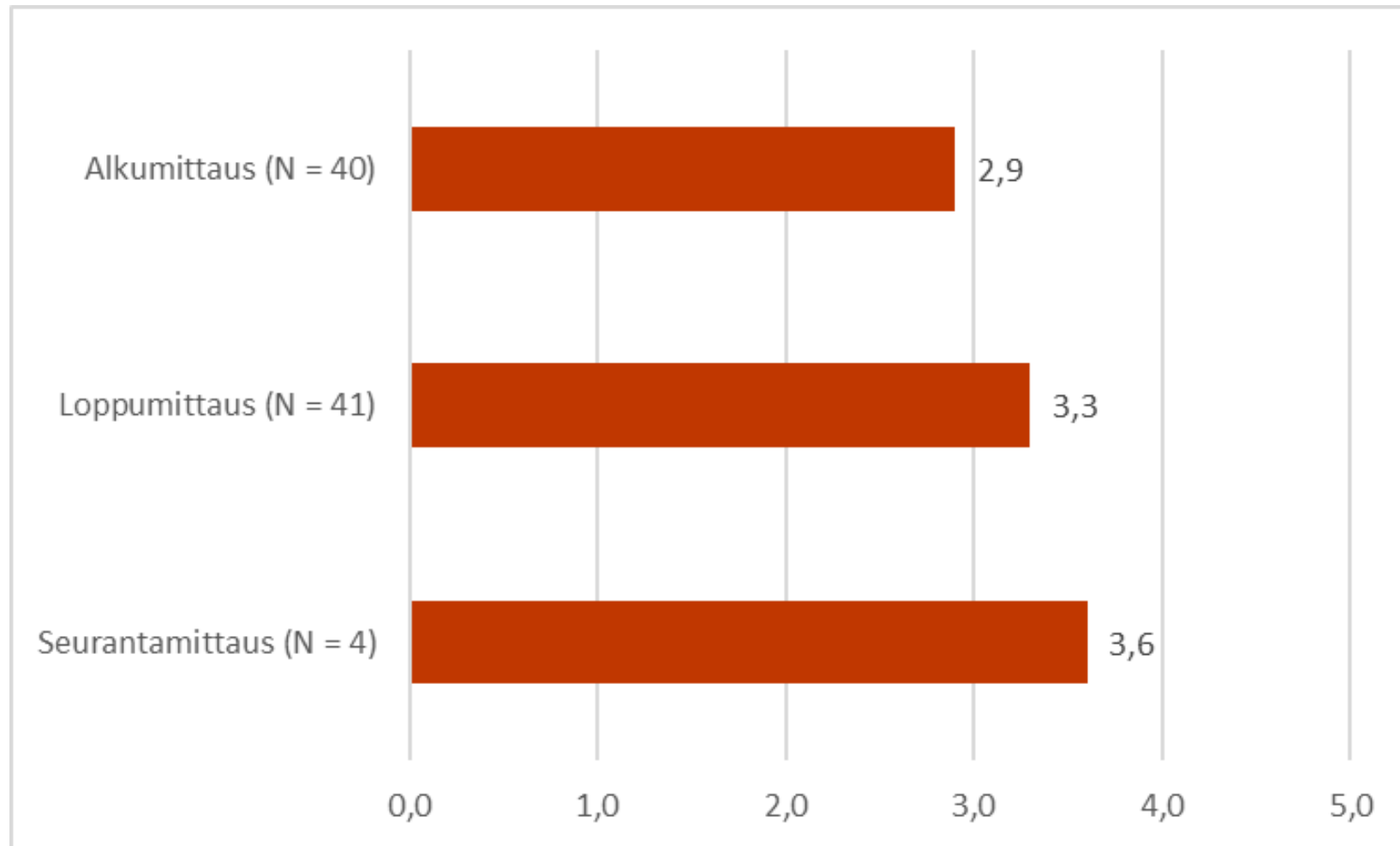
(Vastausvaihtoehdot: 1 = Useita kertoja viikossa, 2 = Noin kerran viikossa, 3 = Harvemmin ja 4 = En lainkaan)

Mieltä koskevat tulokset 18–29-vuotiaiden nuorten osalta

- Kykyviisarin mukaan mieli tarkoittaa psyykkistä toimintakykyä ja mielen hyvinvointia.
- Mieltä koskevaan kysymykseen sisältyi yhdeksän väittämää: Olen tunte-
nut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen; Olen tuntenut itseni hyö-
dylliseksi; Olen tuntenut itseni rentoutuneeksi; Olen käsitellyt ongelmia
hyvin; Olen ajatellut selkeästi; Olen tuntenut läheisyyttä toisiin ihmisiin;
Olen kyennyt tekemään omia päätöksiä asioista; Olen kyennyt tarttu-
maan toimeen asioitteni hoitamisessa ja Olen tuntenut mielihyvää itsel-
leni tärkeistä asioista.

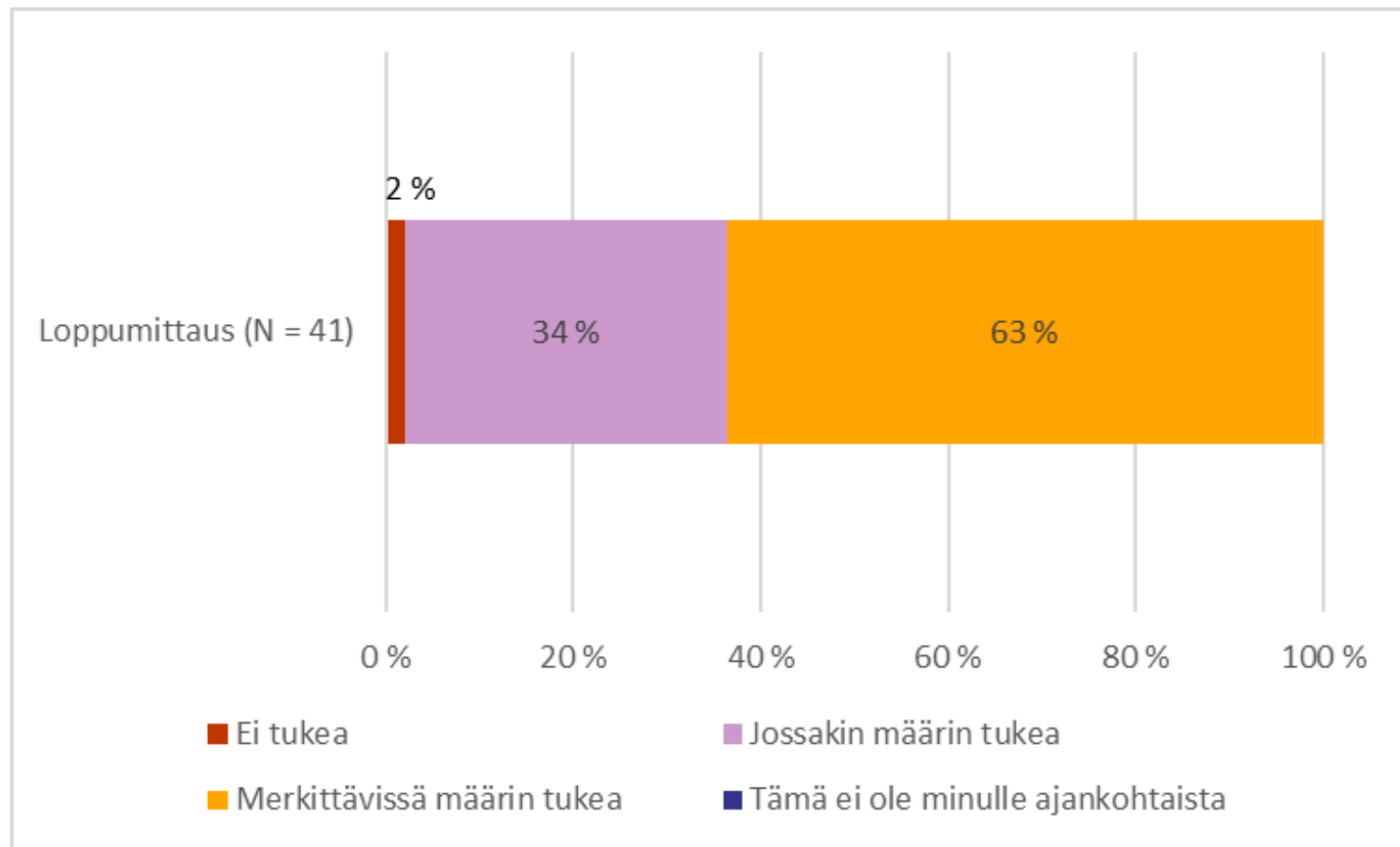
Nuorten (18–29-v.) mielen hyvinvointi (alku-, loppu- ja seurantamittaukset)

- Tuloksia mieltä koskevasta kysymyksestä tarkastellaan väittämien keskiarvojen keskiarvona (summamuuttuja yhdeksästä väittämästä).
- Esimerkkejä esitetyistä väittämistä ovat: "Olen tuntenut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen ja "Olen tuntenut itseni hyödylliseksi".
- Nuorten mielen hyvinvointi oli lisääntynyt ryhmätoiminnan kuluessa ja sen päättymisen jälkeen. Väittämien keskiarvojen keskiarvo oli alkumittauksessa 2,9 ja seurantamittauksessa 3,6.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = En koskaan, 2 = Harvoin, 3 = Silloin tällöin, 4 = Usein, 5 = Koko ajan)

Nuorten (18–29-v.) saama tuki mielen hyvinvointiin (loppumittaus; lisätietoja seurantamittauksesta)

- Oheisesta kuvioista havaitaan, että nuorista 34 % koki saaneensa jossakin määrin ja 63 % merkittävässä määrin Äxöniä-hankkeen ryhmätoiminnasta tukea mielensä hyvinvointiin.
- Avovastauksilla saatiin lisätietoja nuorten tämänhetkisestä mielen hyvinvoinnista ja/tai ryhmätoiminnasta saadusta tuesta (loppumittaus, N = 3; seurantamittaus, N = 2). Saatujen vastausten mukaan ryhmä oli ollut mukava piristys arkeen. Oli tehnyt hyvää poistua kotoa ja saada arkeen sisältöä. Ryhmän ohjaajien koettiin olleen tosi hyviä ja heille pystyi puhumaan, jos jokin vaivasi mieltä.

(Vastausvaihtoehdot: 1 = Ei tukea, 2 = Jossakin määrin tukea, 3 = Merkittävässä määrin tukea ja 4 = Tämä ei ole minulle ajankohtaista)

Arvioinnin keskeisimmät johtopäätökset ja kehittämissuositukset 18–29-vuotiaiden nuorten osalta

Arviointitulosten pohjalta tehdyt keskeisimmät johtopäätökset ja kehittämisehdotukset nuorten (18–29-v.) osalta 1/3

- Äxöniä-hankkeen tuloksellisuuden (alkumittaus vs. loppumittaus) ja vaikutusten (seurantamittaus) arvioinnissa hyödynnettiin soveltuvien osin Työterveyslaitoksen kehittämää Kykyviisari-mittaria. Seuranta-aineisto jäi 18–29-vuotiaiden osalta niin pieneksi (N = 4), että tässä raportissa on esitelty sen osalta vain tiedot keskiarvoista ja keskiarvojen keskiarvoista sekä koonnit saaduista laadullisista aineistoista (avovastaukset). Seurantamittauksen tulokset ovat vain suuntaa-antavia vähäisen osallistujamäärän vuoksi.
- **Hyvinvointi** tarkoittaa elämään tyytyväisyyttä, yleistä toimintakykyä (ml. fyysinen kunto), koettua opiskelu- tai työkykyä, terveyttä sekä suhdetta työelämään.
  - Nuorten **tyytyväisyys omaan elämäänsä** sai alkumittauksessa arvosanan 2,6 (1 = Erittäin tyytyväinen – 5 = Erittäin tyytymätön). Myöhemmillä mittauskerroilla tyytyväisyys omaan elämään oli lisääntynyt (ka:t = 2,0–2,5).
  - **Toimintakyky** viittaa yksilön kykyyn selviytyä jokapäiväisistä arjen haasteista ja tehtävistä. Nuorten toimintakyvylleen antamat arvosanat (0 = Suoriudun erittäin huonosti – 10 = Suoriudun erittäin hyvin) olivat: alkumittaus (ka = 6,1), loppumittaus (ka = 6,6) ja seurantamittaus (ka = 7,0).
  - Kykyviisarin määritelmän mukaan työkyky rakentuu yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten välisestä suhteesta. Äxöniä-hankkeen arvioinnissa tarkasteltiin **opiskelu- tai työkykyä**, jonka nuoret kokivat edistyneen reilusti (alkumittaus, ka = 4,6; loppumittaus, ka = 5,4; seurantamittaus, ka = 7,0; vastausvaihtoehdot: 0 = En pysty lainkaan opiskelemaan/työhön – 10 = Opiskelukykyni/työkykyni on parhaimmillaan).
  - Hankkeen ryhmätoimintaan osallistuneista nuorista 34 % kertoi saaneensa jossakin määrin ja 61 % merkittävässä määrin **tukea yleiselle hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen**.

Arviointitulosten pohjalta tehtyt keskeisimmät johtopäätökset ja kehittämisehdotukset nuorten (18–29-v.) osalta 2/3

- **Osallisuus** merkitsee sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalista kanssakäymistä.
  - **Osallisuutta ja sosiaalisia suhteita** koskevien kahden kysymyksen osalta keskiarvojen keskiarvot (summamuut-
tumat) eri väittämistä olivat: alkumittaukset, ka:t = 3,0–3,4; loppumittaukset, ka:t = 3,4–3,7 ja seurantamittauk-
set ka:t = 3,6–4,1 (vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 5 = Täysin samaa mieltä). Ryhmätoiminnan aika-
na oli tapahtunut myönteistä kehitystä.
  - Nuoret kokivat saaneensa ryhmätoiminnasta paljon **tukea osallistumiselleen ja sosiaalisiin suhteisiinsa**. Heistä
37 % koki saaneensa jossakin määrin ja 59 % merkittävässä määrin tukea.
- **Nuoriin kohdistunut väkivalta ja väkivallan kohdistaminen muihin ihmisiin**
  - Loppumittauksessa 93–100 % nuorista totesi, ettei heihin ole **kohdistunut väkivaltaa**. Ryhmätoiminnan kulu-
essa väkivallan kokemukset olivat reilusti vähentyneet. Alkumittauksessa vastaava osuus oli 56–83 %.
  - Loppumittauksessa 98–100 % nuorista kertoi, etteivät he ole **kohdistaneet väkivaltaa muihin ihmisiin**. Tämä
oli huomattava myönteinen kehitys. Alkumittauksessa vastaava osuus oli 75–93 %.
- **Mieli** tarkoittaa psyykkistä toimintakykyä, mielen hyvinvointia.
  - Nuorten mielen hyvinvointi oli edistynyt ryhmätoiminnan aikana ja sen päättymisen jälkeen. Väittämien kes-
kiarvojen keskiarvo oli alkumittauksessa 2,9, loppumittauksessa 3,3 ja seurantamittauksessa 3,6 (vastausvaih-
toehdot: 1 = En koskaan – 5 = Koko ajan).
  - Nuorista 34 % kertoi saaneensa jossakin määrin ja 63 % merkittävässä määrin ryhmätoiminnasta **tukea mielen-
sä hyvinvoinnille**.

Arviointitulosten pohjalta tehtyt keskeisimmät johtopäätökset ja kehittä-misehdotukset nuorten (18–29-v.) osalta 3/3

- Äxöniä-hankkeen arvioinnin pohjalta voidaan todeta, että myös nuorten (18–29-v.) ryhmätoimintaa koskevat odotukset sekä kokemukset ryhmätoiminnan hyödyistä olivat hienosti kohdanneet toisensa. Nuoret olivat saaneet ryhmätoiminnasta paljon tukea hyvinvoinnilleen ja fyysiselle kunnolleen, osallistumiselleen ja sosiaalisiin suhteisiinsa sekä mielensä hyvinvoinnille. Heistä 34–37 % kertoi saaneensa jossakin määrin ja 59–63 % merkittävässä määrin tukea näille osa-alueille.
- Lisäksi nuorten kokemukset ryhmätoimintaan osallistumisesta (osallisuusmittari; dia 11; vastausvaihtoehdot: 1 = Täysin eri mieltä – 4 = Täysin samaa mieltä) olivat erittäin myönteisiä. Nuoret olivat muun muassa voineet tuntea kuuluvansa porukkaan, heidän ideoitaan oli kuunneltu ja he olivat saaneet tarvittaessa apua.
- Ryhmätoimintaan osallistuneilta nuorilta ei ollut erikseen tiedusteltu kehittä-misehdotuksista hankkeelle. Niitä ei saatu myöskään eri mittauskertojen laadullisten aineistojen (avovastaukset) yhteydessä.